

MALTA

QORTI TA' L-APPELL

**ONOR. IMHALLEF
PHILIP SCIBERRAS**

Seduta tal-11 ta' Jannar, 2006

Appell Civili Numru. 537/2004/1

Malitraco Limited

vs

Fortress Insurance Agency Limited u b' digriet tat-Tribunal tas-16 ta' Novembru, 2004 giet imsejha fil-kawza l-kumpanijiet Middlesea Insurance plc

Il-Qorti,

Fis-7 ta' Lulju, 2005 it-Tribunal ghal Talbiet Zghar ippronunzja s-segwent i sentenza fl-ismijiet premissi:-

“It-Tribunal

Ra l-Avviz tat-talba li bih is-socjeta' attrici talbet li s-socjeta' konvenuta tigi kkundannata thallas is-somma ta' mija u disgha u sebghin lira Maltin u erbghin centezmu (Lm179.40c) rapprezentanti Taxxa fuq il-Valur Mizjud fuq xoghol u *spare parts* suppliti fuq inkarigu u struzzjonijiet

Kopja Informali ta' Sentenza

tas-socjeta' konvenuta lis-sid tal-karozza magħha assigurat u dan flimkien ma' l-imghax kummercjali fuq l-istess mit-23 t'Ottubru, 2003.

Ra r-Risposta ta' Fortress Insurance Agency Limited li biha wiegbet illi preliminarjament m'hijiex il-legittimu kontradittur fil-kawza in kwistjoni stante illi l-insurer tal-claims hija Middlesea Insurance Limited u għaldaqstant Fortress, li kienet biss agent tal-MSI għandha tigi lliberata mid-domandi.

Mingħajr pregudizzju u sussidjarjament fuq il-mertu tal-kwistjoni, s-socjeta' konvenuta tichad li qatt tat struzzjonijiet lis-socjeta' attrici għan-nom tal-MSI sabiex jinxtraw *spare parts* li fuqhom issa qieghed jigi pretiz hlas tat-Taxxa fuq il-Valur Mizjud.

Mingħajr pregudizzju għas-suespost, anki li kieku jigi ppruvat li Fortress tat dawk l-istruzzjonijiet, kwalunkwe Taxxa fuq il-Valur Mizjud għandha tigi rikavata mis-socjeta' attrici mid-Dipartiment tal-VAT u mhux mingħand il-Fortress, u dan skond policy li dejjem adottat il-Fortress bhala agent tal-MSI mal-klijenti tagħha.

Ra li b'digriet tas-16 ta' Novembru, 2004 giet imsejha fil-kawza s-socjeta' Middlesea Insurance plc li rrispondiet li preliminarjament in-nuqqas ta' ness guridiku bejn is-socjeta' attrici u s-socjeta' kjamata fil-kawza Middlesea Insurance plc stante li jekk kellha ssir kawza din kellha tinfetah kontra l-assigurat tas-socjeta' konvenuta l-oħra Fortress Insurance Agency Limited u cjoe' s-sewwieq tal-vettura, Raymond Bonavia.

Illi preliminarjament ukoll it-talba fil-konfront tas-socjeta' kjamata fil-kawza hija preskritta ai termini ta' l-Artikolu 2148 Sub-Artikolu (a) tal-Kapitolu 16 tal-Ligijiet ta' Malta u cjoe' bil-perjodu ta' tmintax-il xahar.

Illi mingħajr pregudizzju għas-suespost, it-talbiet attrici huma nfondati fil-fatt u fid-dritt stante li kwalunkwe ammont dovut lis-socjeta' attrici gja' gie mħallas.

Kopja Informali ta' Sentenza

Illi s-socjeta' kjamata fil-kawza qatt ma tat struzzjonijiet lis-socjeta' attrici sabiex jigu suppliti xoghol u *spare parts* lil Raymond Bonavia.

Illi minghajr pregudizzju ghas-suespost huwa principju ormai stabbilit u ndiskuss li s-socjeta' assicurattiva m'hijiex obbligata thallas il-VAT lill-assigurat taghha jew ghan-nom ta' l-assigurat taghha jekk dan l-assigurat jew terza persuna tkun tista' hi stess tigbor lura l-hlas ta' dan il-VAT u ghaldaqstant minn dan il-lat is-socjeta' Middlesea Insurance plc tassocja ruhha mat-tielet eccezzjoni mressqa mis-socjeta' konvenuta l-ohra.

Sema' x-xhieda ta' Peter Grech, Joe Cassar, Raymond Bonavia, Joseph Pace u Grethel Busuttil.

Ra d-dokumenti esebiti.

Ra s-sottomissjonijiet bil-miktub ipprezentati mis-socjeta' attrici, mis-socjeta' konvenuta u mis-socjeta' msejha fil-kawza.

Ikkunsidra

Illi s-socjeta' Malitraco Limited ipprovdiet diversi *parts* ta' vettura li kienet qieghda tigi rriparata minn David Garage, l-Mosta. L-invoice a fol 9 tal-process hija ndirizzata lill-istess David Garage.

It-Tribunal jifhem illi dawn il-*parts* jikkoncernaw xoghlijiet ta' tiswijiet relattivi ghall-vettura ta' Raymond Bonavia li kien assigurat mas-socjeta' Middlesea Insurance plc tramite l-agent taghha ta' dak iz-zmien Fortress Insurance Agency Limited.

Irrizulta wkoll illi parti sostanzjali ta' dan il-kont thallas bil-flus tas-socjeta' Middlesea Insurance plc minn kont li kien qed jigi operat ghan-nom taghha mill-agent taghha Fortress Insurance Agency Limited u dan kif jidher mill-fotokopja tac-cekk a fol 11 tal-process u mix-xhieda.

Illi l-kontestazzjoni dwar il-mertu tikkoncerna jekk is-socjeta' konvenuta u s-socjeta' msejha fil-kawza ghandhomx ihallsu item partikolari ta' l-imsemmi invoice cjoe' dak relattiv ghall-VAT u cjoe' l-ammont ta' mija u tmienja u sebghin lira Maltin u erbghin centezmu (Lm178.40c) u mhux mija u disgha u sebghin lira Maltin u erbghin centezmu (Lm179.40c) kif mitlub fl-Avviz.

Gew imressqa diversi eccezzjonijiet li huma bazikament:

1. Fl-ewwel lok li s-socjeta' konvenuta u s-socjeta' msejha fil-kawza m'humieq il-legittimi kontraditturi u li s-socjeta' attrici m'ghandhiex ness guridiku magghom.
2. Illi l-azzjoni tinsab preskritta a tenur ta' l-Artikolu 2148 (a) tal-Kodici Civili, u
3. Li l-VAT m'huwieg pagabbli stante illi l-assigurat huwa *a VAT registered person* u konsegwentement huwa principju ormai stabbilit li assigurazzjoni ma thallasx dan il-VAT billi l-assigurat ikun jista' jigbor il-hlas ta' l-istess minghand id-Dipartiment tal-VAT.

Illi ghalkemm l-eccezzjoni tal-preskrizzjoni normalment tkun l-ewwel ma tigi deciza, f'dan il-kaz partikolari t-Tribunal jidhirlu li ghandha tkun l-ahhar eccezzjoni li tigi ttrattata u kkonsiderata minnu ghar-ragunijiet li jigu spjegati iktar 'il quddiem.

Eccezzjonijiet rigwardanti n-ness guridiku.

Illi m'hemmx dubju li s-socjeta' attrici ghandha relazzjoni guridika kontra 'l fuq imsemmi Raymond Bonavia – persuna li m'huwieg rapprezentant f'din il-kawza. Il-kwistjoni hi jekk is-socjeta' attrici ghandhiex ukoll relazzjoni guridika maz-zewg kumpaniji l-ohra fil-kawza. F'dan ir-rigward jigi rilevat illi kieku ma kienx sar il-hlas tal-valur tal-*parts* kien ikun difficili biex is-socjeta' attrici torbot ness guridiku mas-socjetajiet konvenuti, izda f'dan ir-rigward, galadarba l-Fortress Insurance Agency Limited bhala agent tal-Middlesea Insurance plc ghogobha li thallas il-*parts*, f'dak il-mument jidher car illi l-Fortress fil-

vesti ta' agent kienet qiegħda taccetta r-responsabbilta' għall-hlas ta' dawn il-*parts* u dan presumibilmment abbazi ta' kuntratt assigurattiv li kellu mal-Middlesea Raymond Bonavia għalkemm din il-polza ta' assigurazzjoni ma gietx esebta fl-atti.

Għalkemm is-socjetajiet konvenuti ppruvaw jghidu illi donnhom ma jafux min hu dan Raymond Bonavia, mill-provi prodotti jirrizulta car illi Raymond Bonavia kien assigurat mal-Middlesea Insurance plc tramite l-Fortress Insurance Agency Limited u għalhekk certament bejn Raymond Bonavia u z-zewg socjetajiet konvenuti kien hemm relazzjoni kuntrattwali. Il-fatt illi l-assigurazzjoni mbagħad ipprocediet biex hadmet il-claim tramite l-agent tagħha u għaddiet biex tittratta direttament mas-socjeta' attrici, b'hekk jidher car illi, kif kellha kull dritt li tagħmel, dahlet fiz-zarbun ta' l-assigurat tagħha biex tagħmel il-verifiki necessarji u għaddiet għall-hlas dirett tad-danni u dan ovvjament biex anki b'hekk ikollha aktar kontroll fuq il-kontijiet li jigu pprezentati.

Huwa proprju f'dawn il-vesti ta' kontroll li nholqot il-vertenza li tat lok għall-kawza odjerna.

Illi għalhekk l-eccezzjoni mressqa mis-socjeta' kjamata fil-kawza qiegħda tigi michuda. Għar-rigward tal-Fortress, din kienet qed tagixxi bhala agent tal-principal tagħha - Middlesea Insurance plc. Fil-kamp ta' l-assigurazzjoni huwa stabbilit illi agent bhalma kienet il-Fortress, tagixxi għan-nom u fil-interess ta' l-assigurazzjoni principali u dment li ma giex ippruvat illi l-istess agent ikun hareg barra mill-mansjonijiet ossija mill-vires lilu mogħti mill-principal tiegħu, huwa dejjem il-principal li għandu jwiegeb.

Illi inoltre, kif jirrizulta mill-process is-socjeta' Fortress m'għadhiex topera u fil-fatt il-licenzja tagħha ta' agent ta' assigurazzjoni giet irritornata lir-Regolatur koncernat.

Illi b'danakollu s-socjeta' Fortress għandha nteress li tkun prezenti fil-kawza stante illi jekk hemm xi ammont dovut, dan jidhol fil-konteggi nterni li jsiru bejnha u l-Middlesea

stante illi ma giex iccarat jekk il-kontijiet bejniethom gewx illikwidati ghas-saldu. Huwa proprju s'hawn li jinteressa lill-Fortress – interess li strettament ma jikkoncernax lill-attur izda stante li certament jinteressa lill-Fortress u lis-socjeta' msejha fil-kawza u jkun fl-interess ta' l-ekonomija tal-gudizzju li din il-kawza tohloq stat fil-konfront taghhom it-tnejn.

Illi ghalhekk anki din l-eccezzjoni qed tigi respinta.

VAT.

It-tieni kwistjoni hija jekk l-assigurazzjoni hijiex tenuta thallas il-VAT fuq il-kontijiet tal-*parts* meta l-assigurat ikun *VAT registered person*.

Kif sewwa gie spjegat, assicurazzjoni, fil-konfront tal-Ligi tal-VAT hija ezenti minghajr kreditu li, kif gie spjegat fin-Nota ta' Sottomissjonijiet tas-socjeta' attrici, jfisser illi ghalkemm hija ma zzidx il-VAT fuq is-servizzi minnha moghtija, meta hija thallas xi kont u dan ikun suggett ghall-VAT, ma tkunx tista' tikkontrabilanca l-VAT imhallas billi ma jkun hemm l-ebda VAT ricevut.

Is-socjetajiet konvenuti qed jikkontendu illi hemm "principju ormai stabbilit" illi fejn il-persuna koncernata tkun *VAT registered* dan il-VAT ma jithallasx. Hadd mill-partijiet m'ghamel referenza specifika lejn xi Artikolu tal-Ligi specifiku jew xi sentenza tal-Qorti fejn dan il-principju gie stabbilit.

It-Tribunal jidhirlu li, kkontrarjament ghal dak li jsostnu l-Fortress u l-Middlesea, l-principju li huwa certament ormai stabbilit huwa li meta jinhareg kont ghall-oggetti mibjugha, bhalma hu l-kaz prezenti, l-kont irid jinhareg bil-VAT u li hadd m'hu ezenti milli jhallas il-VAT, lanqas assicurazzjonijiet jew il-klijenti taghhom.

Illi ghalhekk it-Tribunal m'ghandux dubju illi fil-kaz odjern, il-VAT kellu jithallas – strettament kellu jithallas minn Bonavia, izda galadarba l-assicurazzjoni accettat li thallas

ghall-*parts*, kif fuq gie spjegat, l-assigurazzjoni msejha fil-kawza ghandha thallas ukoll il-VAT relattiv.

Gie sottomess ukoll illi jekk il-VAT jithallas mis-socjeta' assiguratrici lill-persuna li tkun VAT *registered*, il-persuna li tkun VAT *registered* tista' taghmel arrikkiment indebitu fis-sens illi titlob ir-rifuzjoni tal-VAT minghand id-Dipartiment tal-VAT minkejja li tkun irceviet ukoll il-flus minghand l-assigurazzjoni.

Jigi rilevat illi ghalkemm tezisti din il-possibilita', jezistu alternattivi inqas gravuzi kif jista' jigi milhuq ir-rizultat mixtieq. It-Tribunal jidhirlu illi l-operat ta' l-assigurazzjoni li ma thallasx il-VAT f'kazijiet simili m'huwiex proporzjonat ghall-iskop li jridu jilhqu u ghalhekk id-difiza minnhom imressqa ma tistax tigi akkolta. Certament wiehed jista' javvanza passi anqas drastici li jilhqu l-istess skop izda mhux il-kompitu ta' dan it-Tribunal li jaghti pariri jew alternattivi.

It-Tribunal jifhem illi meta l-assigurazzjoni ma thallasx il-partita relattiva ghall-VAT dan jista' johloq anki konfuzjoni ta' kif jinhadmu l-accounts. In-nuqqas ta' hlas tal-VAT mill-assigurazzjoni tista' anki taghti lok ghall-ingustizzja fejn persuna tista' ssib ruhha li minkejja skond il-kotba taghha tkun qed turi li hija rceviet il-VAT ghax tkun harget invoice, jekk il-prattika ta' l-assigurazzjoni tkun li dan il-VAT ma thallasx, ifisser li s-supplier irid l-ewwel ihallas il-VAT lid-Dipartiment (VAT li ma jkunx attwalment dahhal) u mbaghad jipprocedi biex jitlob refund – u x'jigri jekk id-Dipartiment ma jirrifondix? It-tezi ta' l-assigurazzjoni hija bbazata fuq xi haga li ma tezistix jigifieri bbazata fuq il-fatt li s-supplier ircieva l-VAT.

Ventilati dawn il-hsiebijiet, it-Tribunal ihoss pero' li hemm skop ta' diskussjoni bejn l-assigurazzjonijiet in generali u d-Dipartiment tal-VAT sabiex tinstab soluzzjoni xierqa biex hadd ma jkun jista' jarrikixxi ruhu ghad-detriment ta' l-assigurazzjonijiet, la persuna li tkun VAT *registered* u wisq inqas id-Dipartiment tal-VAT.

Kopja Informali ta' Sentenza

Illi ghalhekk l-eccezzjoni fuq il-mertu mressqa mill-Middlesea qed tigi michuda.

Is-socjeta' Fortress hallset il-*parts* mill-kont li dak iz-zmien kien gestit minnha u kieku kienet ghadha tezercita n-negozju ta' agent, it-Tribunal kien jasal biex jikkundannaha biex thallas solidarjament mas-socjeta' Middlesea izda stante li l-Fortress m'ghadhiex tiggstixxi l-kont tal-Middlesea, t-Tribunal m'ghandux alternattiva hlief li jichad it-talba fil-konfront taghha izda jirriserva kull azzjoni *si et quatenus* fil-konfront taghha u tal-Middlesea. Minhabba l-komplessita tal-problema t-Tribunal jidhirli li ghandu jkun hemm temperament fuq il-kap ta' l-ispejjez.

L-eccezzjonijiet tal-preskrizzjoni.

Biex l-assigurazzjoni tressaq l-eccezzjoni tal-preskrizzjoni huwa necessarju li jkollha nteress guridiku li tqajjem tali eccezzjoni. L-eccezzjoni li tqajjmet taht l-Artikolu 2148 (a) hija eccezzjoni li seta' jqajjem biss il-persuna li tkun ikkuntrattat mal-kontraenti l-ohra. L-eccezzjoni ma tistax titqajjem *ex officio* u hadd ma jista' jqajjimha f'isem persuna ohra.

Dana premess, kif fuq inghad, is-socjeta' assicuratrici, kif ghandha dritt li taghmel u kif inhi l-prattika kwazi kostanti f'kazijiet simili, hadet kontroll fuq il-verifika tal-claim u konsegwentement, stante li fl-ahhar mill-ahhar ser tkun hi li ser thallas, hija ghandha d-dritt u konsegwenti nteress li tressaq dawk l-eccezzjonijiet kollha spettanti lill-assigurat taghha, kompriz dik tal-preskrizzjoni.

Jigi rilevat ukoll illi f'relazzjonijiet interni bejn l-assigurazzjoni u l-assigurat l-azzjoni hija preskrivvibbli versu l-perjodu ta' hames snin.

L-invoice in kwistjoni hija invoice wahda li tikkoncerna bejgh ta' oggetti li huwa preskrivvibbli bhalma huwa preskrivvibbli kull bejgh.

L-eccezzjoni mressqa hija dik taht l-Artikolu 2148 (a) tal-Kap 16:

“2148. L-azzjonijiet hawn taht imsemmija jaqghu bi preskrizzjoni bl-eghluq ta' tmintax-il xahar:

(a) L-azzjonijiet tal-hajjata, skrapar, mastrudaxxi, bennejja, bajjada, haddieda, argentieri, arluggara u ta' persuni ohra li jahdmu sengha jew arti mekkanika, ghall-prezz ta' l-opri jew tax-xoghlijiet tagghom, jew tal-materjal li jfornu.”

It-Tribunal huwa tal-fehma illi l-Artikolu citat ma japplikax ghall-kaz odjern stante illi dan m'huwix kaz ta' pretenzjoni ghall-hlas ta' servigi rezi izda huwa pretenzjoni ghall-hlas ta' bilanc ta' prezz ta' oggetti mibjugha (mhux car hux wholesale jew retail). Il-VAT mitlub huwa accessorju mad-debitu principali u cjoe' l-prezz tal-merkanzija. Fl-invoice m'hemm l-ebda partita relattiva ghal “xoghlijiet”. Huwa probabbli li x-xoghlijiet saru minn “David Garage”. Certament ma jirrizultax li saru mis-socjeta' attrici li f'dan il-kaz semplicement forniet il-*parts*.

Illi ghalhekk din l-eccezzjoni mressqa mis-socjeta' konvenuta u dik imsejha fil-kawza qed tigi michuda wkoll.

Apparti dan, it-Tribunal jesprimi dubju kemm tista' titressaq eccezzjoni simili f'dawn ic-cirkostanzi billi b'hekk it-Tribunal ikun qed jaghti rikonoxximent gudizzjarju ghad-difiza bbazata fuq “*wrong doing*” li jirrazenta fuq il-Kriminali. Huwa dubjuz kemm wiehed jista' jistrih fuq “*his own wrong doing*” f'cirkostanzi simili fil-kamp Civili. Se mai possibilment japplikaw il-preskrizzjonijiet stipulati fil-Ligi tal-VAT.

Ghal dawn il-motivi t-Tribunal jaqta' u jiddeciedi billi jilqa' t-talba tas-socjeta' attrici limitament fil-konfront tas-socjeta' msejha fil-kawza Middlesea Insurance plc u jikkundannaha thallas is-somma ta' mija u tmienja u sebghin lira Maltin u erbghin centezmu (Lm178.40c) bl-interessi u bl-ispejjez izda jichad it-talba fil-konfront tas-socjeta' konvenuta Fortress Insurance Agency Limited. It-Tribunal jirriserva kull azzjoni *si et quatenus* bejn il-Fortress Insurance Agency Limited u l-Middlesea

Insurance plc. Fic-cirkostanzi partikolari tal-kaz, Fortress Insurance Agency Limited ghandha thallas l-ispejjez taghha.”

Il-precitata sentenza tat-Tribunal ghal Talbiet Zghar giet denunzjata mis-socjeta` msejha fil-kawza fuq il-bazi tas-segwenti aggravji:-

- (i) L-apprezzament tal-fatti kien wiehed zbaljat;
- (ii) It-Tribunal ghamel enuncjazzjoni erronea tal-ligi meta ritjena li l-perijodu preskrittiv eccepit minnha a norma ta' l-Artikolu 2148 (a) ma kienx applikabli;
- (iii) huwa uzu tal-kummerc ipprovat illi f' kaz li *claimant* ikun *VAT registered* il-Vat jithallas minn dan u s-socjeta` assiguratrici ma taghmelx tajjeb ghall-hlas bhal dan;
- (iv) Fl-ahharnett, is-socjeta` appellanti tikkwerela wkoll l-imghax impost mit-Tribunal fuq is-somma reklamata. Hija tissottometti li t-taxxa tal-VAT mhijex accessorja u haga wahda mal-prezz ta' l-oggetti venduti. Gie minnha sottomess ukoll f' dan l-istess kument illi l-venditur ma jistax jitlob l-imghax fuq taxxa li ma thallsix;

Fit-twegiba taghha s-socjeta` attrici appellata tirrinfaccja lis-socjeta` appellanti bil-pregudizzjali ta' l-inappellabilita` tad-decizjoni tat-Tribunal sa fejn jirrigwarda l-obbjezzjonijiet enumerati (i), (ii) u (iv) hawn fuq riprodotti. Ciononostante, hi xorta wahda hasset in-necessita` li tikkummenta dwar kull wiehed mill-aggravji sollevati. Hekk ukoll behsiebha taghmel din il-Qorti, li ser tghaddi biex tezaminahom *seriatim*;

In kwantu tolqot l-ewwel aggravju l-pregudizzjali sottomessa hi certament wahda fondata. Ibda biex l-ammont involut f' dan il-kaz ma jiskorrix il-hames mitt lira (Lm500) li jippreciza s-subinciz (3) ta' l-Artikolu 8 tal-Kapitolu 380 ghal fini ta' l-appellabilita` tas-sentenza pronunzjata mit-Tribunal. Rigwardata mbaghad fl-ambitu tas-subinciz (2) ta' l-istess Artikolu 8 mkien ma nsibu li hu

koncess appell fuq apprezzament tal-fatti. Dak is-subinciz jelenka tassattivament dawk ic-cirkostanzi fejn il-ligi tippermetti appell, u dan “indipendentement mill-ammont tat-talba”, liema espressjoni tintroduci proprju dak is-subinciz. Ad eccezzjoni ta' l-aggravju rigwardanti l-preskrizzjoni [para (b)] is-socjeta` appellanti nnifisha ma tabbina ebda wiehed mill-ilmenti l-ohra taghha ma' xi wiehed iehor mill-ipotesijiet dettati f' dak is-subinciz, jigifieri ma' xi kwestjoni koncernanti l-gurisdizzjoni tat-Tribunal [para (a)], in-nuqqas ta' tharis ta' l-Artikolu 7 (2) [para (c)] jew li t-Tribunal mar b' mod gravi kontra d-dettami ta' l-imparzjalita` u ta' l-ekwita` [para (d)]. Minn dan jitnissel li mhux konsentit lil din il-Qorti li tikkunsidra u tiddeciedi appelli li jkunu bazati fuq aggravji li ma jinkwadrawx ruhhom taht xi wiehed mis-subparagrafi tas-subinciz (2) appena esposti. Ara “**Gasam Insurance Agency Limited -vs- The Cargo Handling Co. Ltd**”, Appell, 13 ta' Jannar 1999 u “**Master Distributors Ltd -vs- Antoine Degiorgio**”, Appell, 6 ta' April 2005. L-ewwel aggravju qieghed ghalhekk jigi respint;

Kif gja manifest, l-imsemmi Artikolu 8 (2) jipprovdi, bis-subparagrafu (b) tieghu, ghad-dritt ta' appell “fuq kull kwestjoni ta' preskrizzjoni”. Dan iwassal ghall-konsiderazzjoni tat-tieni aggravju;

Skond il-fattura esebita a fol. 9 il-hlas mitlub mis-socjeta` appellata hu dak korrispondenti ghall-VAT fuq *autoparts* suppliti. Jokkorri ghalhekk li jigi ezaminat jekk talba f' dan is-sens taqax taht l-ipotesi kontemplata fl-artikolu tal-preskrizzjoni a tenur ta' l-2148 (a), eccepit mis-socjeta` appellanti. Dan jipprovdi li “l-azzjonijiet tal-hajjata, skrapan, mastrudaxxi, bennejja, bajjada, haddieda, argentieri, arluggara, u ta' persuni ohra li jahdmu sengha jew arti mekkanika, ghall-prezz ta' l-opri jew tax-xoghlijiet taghhom, jew tal-materjal li jfornu” jaqghu bi preskrizzjoni bl-gheluq ta' tmintax-il xahar;

Is-socjeta` appellanti tinsisti b' argument illi fil-kaz in ezami l-precizat artikolu hu applikabbli in kwantu ghall-espressjoni fih kontenuta "tal-materjal li jfornu". Bir-rispett kollu, din il-Qorti ma tikkondividix dan l-argument. Dik id-disposizzjoni tal-ligi tirreferi ghal-lokazzjoni ta' opra li biha l-persuni, fid-disposizzjoni specifiki, ikunu obligaw ruhhom li jaghtu x-xoghol taghhom. Ghall-ezattezza, "*si riferisce ad artefici che prestano la loro opera e le cose che somministrano*" (**Kollez. Vol. XXVII P I p 1013**). Dan mhux il-kaz hawnhekk, trattasi ta' semplici bejgh ta' spare parts. Il-preskrizzjoni eccepita ghalhekk mhix ammissibbli. Kif, imbaghad, inhu pacifiku "invokata wahda mill-preskrizzjonijiet partikolari kontemplati mil-ligi, il-Qorti ma tistax jekk dik invokata tirrizulta insostenibbli, tfittex biex tara jekk hix applikabbli xi preskrizzjoni partikolari ohra li ma gietx invokata" (**Kollez. Vol. XLII P II p 1151**);

Band' ohra, u precizament fir-raba' aggravju, is-socjeta` appellanti tissuggerixxi dikotomija bejn il-prezz *ut sic* ta' l-oggetti venduti u t-taxxa tal-VAT reklamata. Mill-ottika tal-preskrizzjoni, anke jekk ghall-grazzja ta' l-argument din il-proposizzjoni hi accettabbli, ir-rizultat dwar l-applikabilita` o meno tal-preskrizzjoni eccepita jkun l-istess. Bla dubju, il-hlas tat-taxxa tal-VAT kellha tithallas mir-recipient ta' l-oggetti komprati. Fil-kaz prezenti kienet is-socjeta` appellata venditrici li hallsithom lid-Dipartiment koncernat (ara deposizzjoni in coda ta' Peter Grech direttur tas-socjeta` attrici, fol. 16). Dan igib li s-socjeta` attrici hallset it-taxxa relattiva fl-interess ta' min kien hekk obligat. Ghall-kaz allura japplika d-dispost ta' l-Artikolu 2158 tal-Kodici Civili. Huwa desumibbli minn dan l-artikolu illi, ankorke setghet kienet applikabbli l-preskrizzjoni eccepibbli taht l-ewwel parti ta' dak id-dispost, l-istess hi eskluza bit-tieni parti taghha, precizament in forza tal-fatt fejn dak li hallas kien "ghal skopijiet jew ghal ragunijiet ohra obligat ihallas". Minn dan id-dispost jidher ovvju li terza persuna ma tistax teccepixxi ebda wahda mill-preskrizzjonijiet qosra meta jirrizulta li dak li hallas kien hekk obligat jaghmel in forza tal-ligi tal-VAT. Anke ghal

Kopja Informali ta' Sentenza

din ir-raguni l-aggravju dwar il-preskrizzjoni ma jistax jigi akkolt;

Permezz tat-tielet aggravju s-socjeta` appellanti jidher li elevat ghall-uzu tal-kummerc il-prattika konsegwita minn socjetajiet assigurativi illi ma tithallasx minnhom il-VAT fuq l-oggetti mixtrija ghall-uzu ta' vetturi danneggjati li jkunu qed jissewwew u dan fejn jirrizultalhom li l-*claimant* hu *VAT registered*. F' dan ir-rigward is-socjeta` appellanti tistrieħ fuq certa xhieda addetti ma' l-*insurances* jew ma' l-agenti tagħhom;

Jibda biex jigi osservat b' risposta għal din is-sottomissjoni illi biex mod ta' operar jigi kwalifikat bħala uzu tal-kummerc u allura regola ta' dritt dan irid jirrizulta minn atti ripetuti, ben noti, uniformi, ininterrotti għal zmien twil u li jkunu "*rite probata*" (**Kollez. Vol. XII p 430; Vol. XXX P III p 504**). Kif ahjar spjegat, "zewg elementi jikkaratterizzaw il-konswetudni: wiehed estern, jew obbjettiv, konsistenti fl-osservanza kostanti, uniformi u ininterrotta, ta' serje ta' attijiet; l-iehor intern, jew subbjettiv, konsistenti fl-obbligu tal-konsocjati li josservaw dawk l-attijiet bl-istess effikacja ta' norma guridika. L-uzu li ma jirrivestix dawn iz-zewg elementi ma jistax jigi nvokat bħala xi konswetudni" (**Kollez. Vol. XXXVII P I p 548**);

Dan premiss, din il-Qorti mhix sodisfatta, lanqas fuq il-bazi tax-xhieda prodotti mis-socjeta` appellanti, illi l-prattika osservata hi wahda komuni, konoxxuta u applikata mill-assigurazzjonijiet kollha f' Malta, u mhux ukoll bħala "*prattica individuale*" adoperata mis-socjeta` appellanti, liema stat ta' fatt, kif sostenut fid-decizjoni riportata a **Vol. II pagna 602** ma jagħmelx l-uzu konswetudinarju. Dippju, ma jidherx li hu accettat li l-uzu jista' jmur kontra xi ligi partikolari, kif bi kliem xort' ohra gie osservat mit-Tribunal. Intqal fis-sentenza riportata a **Vol. XLV P I p 514** illi "meta l-kliem tal-ligi jkunu cari, ma hemmx lok għall-interpretazzjoni u għar-rikors għall-konswetudni". Anke allura dan l-aggravju qed jigi michud;

Kwantu ghar-raba' u l-ahhar aggravju ghandu jinghad illi t-Tribunal ma mponiex il-hlas ta' l-imghaxijiet fuq is-somma tal-VAT *ut sic* imma ghall-fatt li l-hlas korrispondenti kien sar mis-socjeta` appellata u din, in veste ta' kreditrici, kienet intitolata ghad-danni, ossija interessi li jigu mid-dilazzjoni tar-rimbors tas-somma hekk imhallsa. Ara Artikolu 1139, Kodici Civili. Dan l-aggravju huwa ghalhekk infondat u qed jigi wkoll respint.

Ghal dawn il-motivi din il-Qorti tichad l-appell interpost mis-socjeta` Middlesea Insurance plc, kjamata in kawza, u b' hekk tikkonferma s-sentenza appellata. L-ispejjez ta' din l-istanza jitbatew kollha mis-socjeta` appellanti.

< Sentenza Finali >

-----TMIEM-----